

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

v

Arm. 506.

3229

Հրատարակութիւն Կենտրոնական
Գրավաճառանոցի.

ՌՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԳՐԵԼ և ԿԱՐԴԱԼ

Երրորդ տիպ

Աշխատատիրութիւն Ղ. Աղայեանց.

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Տ Փ Ի Ի Ս.

Ի Տպարանի Յովհաննիսի Մարտիրոսիանց.

1878

491.99-8
Ա-44

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
БИБЛИОТЕКА
ИМЕНИ А.С. ПУШКИНА
МОСКВА

Handwritten practice lines on page II, featuring various cursive letters and flourishes across ten rows.

36169-66

Handwritten practice lines on page VI III, featuring various cursive letters and flourishes across ten rows.

50716-14-11

qu qu qu qu qu qu qu qu
 qu qu qu qu qu qu qu qu
 u u u u u u u u u u
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re
 re re re re re re re re

pu pu pu pu pu pu pu pu
 a a a a a a a a a a
 u u u u u u u u u u
 le le le le le le le le
 re re re re re re re re
 pu pu pu pu pu pu pu pu
 l l l l l l l l l l
 re re re re re re re re
 h h h h h h h h h h

af af af af af af af af af af

af af af af af af af af af af

rrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

ooooooo

qqqqqqqqqqqqqqqqqq

llllllllllllllllllll

ooooooo

qqqqqqqqqqqqqqqqqq

llllllllllllllllllll

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy

zzzzzzzzzzzzzzzzzzzz

uuuuuuuuuuuuuuuuuuuu

d d d d d d d d d

fd fd fd fd fd

fd fd fd fd fd fd fd

r r r r r r r r r

f f f f f f f f f

t t t t t t t t t

f f f f f f f f f

l l l l l l l l l

h h h h h h h h h

h h h h h h h h h

s s s s s s s s s

f f f f f f f f f

h h h h h h h h h

sp sp sp sp sp sp sp

tu tu tu tu tu tu tu

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

A p q r s t u

v w x y z a b c d e

f g h i k l m n o

p q r s t u v w x y z

a b c d e f g h i j k l

m n o p q r s t u

Thupspprurp qtrunq nrcun rtrun

prur, prur rtrunq rtrunq

prurur rtrunq rtrunq rtrunq

prurur rtrunq rtrunq rtrunq

prur qm prur prur prur

prur qm prur prur prur

prur rtrunq rtrunq rtrunq

prur rtrunq rtrunq rtrunq

Արքային հարսնացուհի

Սուրբ Երանայի Արքային

Վարդապետ Գրիգորի Երանային

Արքային թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Եւ թագաւորին թագաւորին

Հրատարակութիւն Կենտրոնական
Գրախոսութեան:

ՌՍԻՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌՍՁԻՆ ՏԱՐԻ

ԳՐԵԼ Ե ԿԱՐԴԱԼ

Литературно-художественное издательство

Երրորդ տիպ

Աշխատատեղի Վ. Ազատանց.

Տ Փ Ի Ի Ս

Ի Տպարանի Յովհաննիսի Մատթարսեանց.

1878

Дозволено цензурою Тифлисъ, 24 Юля 1878 года.

1

արտ

տար — տատ — տրտտ — արարտտ

2

մարտ

մատ — տամ — առամ — արամ —
արմատ — մարմար

3

մարտ — ամիս

միս — սիմ — իմ — մի — մի — ամիս —
մի — տարի — մարտիտ — մասիս —
սամի — մարիամ — միամիտ — սիրտ
սրամիտ — միասիրտ — արամ —
արի մի մարտիտ տամ —

1

մ ա ր ա ի ը ո ս

տատ, մատ, արտ, սիմ, միս, մաս, սիրտ,
տար, ամիս, սամի, մասիս, մասրի, սոջա,
սոմար, սոսի, մորի, մարի, տարի, արմատ,
ատամ, արամ, մարմար, մարիամ, ատամ,
արարատ, մարտիրոս, ասա, արամ, արի
մի մատիտ տամ տար տասիս:

2

մ ա ր ա ի ը ո ս ը զ ն ա ց

արամ: զնաց — մինասը մնաց տանը—
տիգրանը զնաց սար—գրիգորի մատիտը
տանը մնաց—տարգիսը ասաց տիգրանին,
մի մնար տանը—տիգրանի տատը զնաց
ամարանոց:

3

6

Մարտիրոսը զնաց ուսումնարան
Մ Ժ Ա Ս Ս Տ ա (:)*

Մարիամն ու Տիգրանը զնացին ու-
սումնարան:—Արամը մնաց ուսումնա-
րանումը մի տարի ու մի ամիս:—Մի-
նասը ուսումնարանից զնաց տուն:—Ա-
րամի տատը Մարտիրոսին ասաց մի
մնար տանը, զնա ուսումնարան:—Սար-
գիսն ու Տիգրանը ուր զնացին:—Սար-
գիսն ու Տիգրանը միասին զնացին տուն:

7

Մ Ա Ս Տ ա զ ն ա ց ը ո ս ը զ ն ա ց
Մ Ա Ս Տ

Մարիամ, ում տուիր Արամի մա-
տիար:—Արամի մատիտը տուի Մար-

(*) Հասկացնել պիտտատի եւ վերջակետի դրածածութիւնը, այլ
եւ միս ստորանութան նշանների եւ եւ նմանների, երբ որ զան
դիպին:

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան: իսկ Արշակը մնաց տանը:

Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան

Ա Մ Ս Տ Ն Շ Չ Ք Ա

Տիգրանին չուզեցան տանել ուսումնարան:—Արամին ուսումնարան տանել չուզեցան:—Սիսակին չեն ուզում տանել ամարանոց:—Շուշանիկը չի ուզում գնա տուն:—Մաշկակարը Շուշանիկին մաշկներ չտուտեց:—Արսակոսը շատ չի ուշանում տանը:—Գալուստը չի գալիս ուսումնարան: Մարիամ, ի՞նչ բռնցիկ ուսումնարանումը:—

Ն Լ Գ Ե

11.

ա գ ե զ ը ի Լ կ մ ն շ ո չ

ս ս ր ց տ

Զ Դ Ե Ե

Գալուստը երկու տետրակ ունի:— Մարիամը մեր տասիցը տետրակ չի ստանում:—Շուշանիկը մի շատ

սիրուն շալ ունի:—Մակարը շատ ուշ չի գալիս տանիցը: Մարգիտը միշտ չի գալիս ուսումնարան:—Գրիգորը չի գրել իւր տետրակը:—Գալուստը անուշ կերակուր չի սիրում:—Նրեմիան չի ուզում գրել:—Նա գրել շատ եւմ սիրում ու միշտ գրում եւմ ուսումնարանումն ու տանը:—Տիգրանը երեկ մի նամակ գրեց Արամին:—Սիսակը Մարտիրոսից նամակ չի ստանում:—Նա երեկ մի նամակ գրեցի Գալուստին:—Նա ղխտեմ ինչին են ասում լար, լարկան, լիամ, իլիկ, գազան, գանգակ:

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց տանը. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան,

ասացին դու գեռ փոքր ես

Արշակին ասացին. դու գեռ փոքր ես: Մարկոս, դու փոքր չես:—Տիգրանի մատները դեռ շատ փոքր են: Մինասը մի փոքրիկ փռռան ունի:—Գրիգոր դու ինչո՞ւ քո փռռանդ չես փռփռացրնում:—Մարգարիտ, դուք ինչո՞ւ չեք գնացիք ամարանոց: Մարիամ, մտի քալին

ինչո՞ւ չես քաշում:—Արշակ, մատիտը
 անար Մարութին տուր: Մարգարիտ,
 դու քանի՞ քարեգրիչ ունիս: Տիգրան,
 դու անտառ չե՞ս գնում:—Մարիամ
 դու դեռ չես իմանում գրել—մկրասա,
 դանակ, կացին, կառք, կուռք, գառք,
 նուռք, գուռք, եգր, փուռք, գղալ,
 դաս, դասատուն, փառք, փոկ, փակ,
 փոս, մենք, դուք, մենք չենք գնում:

դ ո փ ք

13

ա գ գ ե ղ լ լ կ ժ ն շ ո չ
 ո ս տ ր ջ փ ք ու
 Ա Մ Ս Տ Ն Շ Գ Կ Ձ Ե
 Տիգրանի քեռին ամարանոցումը մի առև չինեց:—
 Մենք զնացինք ամարանոց ու նորա տանը մնացինք
 երեք ամիս:—Մենք չուզեցանք ամարանոցումը շատ
 մնալ ու չըզալ տուն:—Ես իմ տատին ասացի. շուտ
 արա գնանք:

Գալուստն ու Ջանազանը գրեցին իրանց գասկըր,
 իսկ Սարգիսն ու Արամը կարդացին:—Մինասն ու
 Սիսակը մատիտ ու գրիչ չունին, իսկ Շուշանիկն ու
 Մարգարիտը քանոն ու տետրակ:—Նորանք իրանց
 քանոններն ու տետրակները տանն են մտացել:—
 Արամ դու քո դրեչն ինչո՞ւ ես կորցրել:—Սար-
 գիս, ո՞ւմ տուիր քանոնդ:—Մարիամ, ինչո՞ւ կորցրիր
 մատիտդ:—Տիրուներկ, ի՞նչ արիր մատանիդ:—Շու-
 շանիկ, ինչո՞ւ գասդ չըգրեցիր երեկ:

14

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց
 տանը. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան,
 սասցին դու գե՞տ փոքր ես,

բան չես հասկանալ

Փփ Իբ ՀՏ

Արշակին տաացին դու բան չես հաս-
 կանում:—Փոքրիկ մանուկները շատ բիչ
 բան են հասկանում:—Արամիտ մանուկ-
 ները շատ բան կը հասկանան:—Իտյե-

պէտք է գնում ժամ:—Արամը պէտք է
 գրէ իր դասերը:—Ամեն աշակերտ պէտք
 է գրէ իր կարգացածը: Աս իմա գի-
 անամ ինչպէս պէտք է գրել—որ, երբ որ,
 ուր որ, ինչ որ, որդի, սակի, որբ, ուր,
 ով, ով գնաց, ով մնաց, ով ասաց,
 կով, չով, ծով, Աստուծով, ծծով, բա-
 րով, տարով:

ժ է ժ վ

17

Մ Բ Գ Կ Ե Զ Է Ը Ժ Ի Լ Ծ Կ
 Տ Թ Ն Չ Ռ Զ Ա Ս Վ Ս Ր
 Գ Փ Ք Ո

Ա Ս Ս Տ Շ Գ Կ Զ Ե Փ Բ Է

Սե՛ծ մարգիկը տառւմ են, ուսումը գովական բան
 է:—Մէջ որ սովորովն է, շատ հեշտ է, ուսումը
 սովորովն բան է, ուրեմն դա էլ է հեշտ:—Ասած է.
 որ շատ կարգամ, վարժ կարգալ կրտսիրեն, որ շատ
 գրեն, վարժ գրել կրտսիրեն: Երկրագործը վար ու
 ցանք է անուս: Գա նորա արհեստն է, ես սովորում

եմ գրել ու կարգալ, ուրեմն իմ արհեստն էլ դա է
 Տեսակ տեսակ արհեստներ շատ կան. ով ինչ արհեստ
 ուզի, կրտսիրի: Ինչքան երկրագործներ կան, ինչքան
 քարտաշներ, ինչքան դարբիններ կան, ինչքան մշակ-
 ներ:—Քեռնակիր մարգիկ էլ շատ կան, որոնք ոչ ու-
 սում ունին, ոչ արհեստ գիտեն: Սորանց գործը ա-
 մենից դժուար է: Ամենից հեշտ արհեստը մերն է,
 որ բացի կարգալ գրելուց՝ էլ մի ուրիշ բան չենք շե-
 նում, մի ուրիշ բանի հոգս չենք քաշում, ոչինչ
 ծանր գործ չենք կատարում:—Ծանր մեզ համար
 կերակուրը եկած, հացն էլ կշտին գրած է լինում
 միշտ: Ուտում ենք կշտանում, շուտով վեր կենում
 գալիս ուսումնարան. մի ժամ կարդում ենք, երկու
 ժամ վազկում. ոչ ոք մեր կամքին չի հակառակում

18

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց
 տանը. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան. ա-
 սացին դու գե՛տ փոքր ես, բան չես հասկանալ. երբ
 որ մեծ անաս, քեզ էլ կը տանենք փոքր տրան:

Արշակը ճարահաստած լուս ու մունջ
 սպասեց

Ճ Ճ Վ Վ

Ով որ ճար չունի պէտք է լուս ու

մունջ սպասէ:—Այ որ ճարտար լեզու
ունի, նա լուռ ու մունջ չի սպասիլ:—
ճարտար լեզուն շատ անգամ պէտք է
գալիս: Ենձանաչ մարդուն ամեն բան
չեն ասիլ:—Ուտսին պատուց կերակուր
կուտեն, պասին ուտսի կերակուր չեն
ուտիլ:—Ես ճիմի գիտեմ ինչ կը նշա-
նակեն ջոկ, ջիլ, սաջ, ջեր, մունջ,
փունջ, բունջ, տրտունջ, ջնջան, ջնջոց,
գարեջուր, ճոն, մաճ, մաճկալ, մաճար,
սաճար, ճոպան, պարիսպ, պահապան,
ճարտարապետ, պատարագ: ճարտա-
րապետը մեծ վարպետին են ասում,
որ սովորեցնում է շինել տուն, կամուրջ,
էլի ուրիշ շատ շէնքեր: Ճոպանը փոկից
շինած մի երկար ու տափակ շուան է:
Ճան, վէզ, կոճի. երերն էլ մի բան են
նշանակում: Մաճկալ Պետրոսին շատ
են գովում. ասում են շատ քաջ երկրա-
գործ է:

ճ' ջ' պ'

19.

ա բ գ դ ե զ է լ ժ ի լ ծ կ Տ
 Ծ Թ Ն Շ Ո Չ Ս Պ Ղ Ռ Ս Վ
 Ծ Թ Ն Շ Ո Չ Ս Պ Ղ Ռ Ս Վ
 Ա Ս Ս Տ Ն Շ Գ Ի Զ Ե Փ Բ Հ Ճ Պ

Երբ որ գարունը գալիս է, սար ու գաշա ծըում
ու կանաչում է: Մանիշակը գալար մարգերի միջեց
պլշեցնում է իր կապուտակ աչիկները ու մանուկներին
կանչում գէպի իրան, որ գնան իրանից փոքրիկ ու սի-
րուն փնջիկներ շինեն, տանեն սորան նորան տան, հոտ
քաշեն, զուարճանան: Գալիս է սիրուն ծիծեռնակը իւր
բունը գտնում, ցնծալով երգում, ճչում, ծղլլում,
քանդուածը շտկում, կարկատում շինում, բարուլով
լցնում, փափկացնում ու մէջը նստում: Մի քիչ ժա-
մանակ որ անց է կենում, վարդն էլ է բացվում կար-
միր շորերով զուգվում զարդարվում: Անցնում է գա-
րունը, մտնում է ամառը: Սա էլ ջոկ տեսակ թա-
րիքներ է բերում մեզ համար—անուշ ու հասուն
մրգեր: Գալիս է աշունքը ու տալիս մեր տանարնե-
րին հազար ու մի տեսակ պատուական ուտելիքների
պաշար — ցորեն, հաճար, սմինգր, տակ, գազար, կար-
տոփիլ, քրնջուխ, կարմիր ու անուշ գինի:

Մարտիրոսը զնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց տանը. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան, ասացին զու զեռ փոքր ես, բան չես հասկանալ. երբ որ մեծանաս, քեզ էլ կը տանենք վարժարան: Արշակը ճարահատուած լուռ ու մունջ սպասեց:

Արջապէս ուսումնարան զնալու օրը հասաւ, Արշակի ութ տարին լրացաւ:

Թ Թ Դ զ

Արշակը մեծացաւ, դառաւ ութ տարեկան: — Ամեն մարդ իր ունեցած բանին կը հաւանի: — Ասած է. ոչ որ իրա թանին թթու չի ասիլ — Պաս ուտեմ պաս, էն էլ թանէ՞ սպաս: — Թազո՝ հին հիմի լաւ գիտէ, թէ ինչ կընշանակեն թի, թազ, թառ, թաս, թեծ, թեփ, թեք, թիզ, թոկ, թոք, թուզ, թութ, թուշ, թուփ: — Դանիէլը հիմի

գրում է աւ վերջացած շատ բառեր. օրինակ՝ — հաւ, լաւ, կաւ, եկաւ, իմացաւ, տարաւ, բերաւ, կերաւ, իրաւ, անիրաւ: — Ես պէտք է միտս պահեմ, որ բառերի մեջ օ չըգրեմ, եթէ հաստատա չգիտեամ, որ օ պէտք է գրել: Արդէն մի քանի բառ գիտեմ, որոնք օ տառով են սկսվում, ինչպէս են — օգ, օր, կէսօր, օրէցօր, օրապահ, օրական, օրէնք, անօրէն, տնօրէն, օրինակ, տարօրինակ, օգուտ, անօգուտ, ազգօգուտ, օգնական, անօգնական

աւ թ օ

ա բ գ դ ե զ է լ թ ժ ի
 կ հ ճ ժ ն շ ո ը ու ղ
 ս վ ա ք ք փ ք ու ա:
 Ա Բ Գ Կ Զ Ը Մ Ե Ծ Պ Ս Վ Տ

Անի, Արարատ, Արագած, Ագուլիս, Արբար, Աւար, Աւետիս, Աւարէլ, Աւսումնասիր: — Իրի, Իուճրի,

БИБЛИОТЕКА
 ИИ СТИТУТА
 ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
 Академии Наук
 СССР

ՀԱՍՈՒՆԱԿԱՆ
 ՀՍՍՐ-ԱՐՄ ԵՍՐ
 Ս. Ա. ՄՅԱՇԱԿՅԱՆ

36/69-66

Գրկոսը, Գալուստ, Գարրիել, Գեորգ, Գարբանդ,
 Գանիել, Գաւիթ, Գիլեման, Երեմիա, Եփրեմ, Եփրատ,
 Ելիսովէաստայօլ, Զարուհի, Զանազան, Զաքար, Թազու-
 հի, Թալէոն, Իսվրէժ, Կարապետ, Կիրակոս, Կոբ-
 զեա, Մանուէլ, Մարգար, Մարգարիտ, Մարիամ,
 Մարկոս, Մնացական, Նուշան, Նուշանիկ, Նուշի Պեռ-
 րոս, Պետերբուգ, Պահլաուունի, Սարգիս, Սրբուհի,
 Սերունիկ, Սահակ, Սիսակ, Վարդան: Վահան, Վահ-
 րամ, Վասակ, Վարդանուշ, Վարդուհի, Վարդիթեր,
 Տիրուհի, Տիրունիկ, Տարոն, Տորք, Տրդատ, Օշական,
 Օրդուբադ, Օսաննա:—

22.

Վերջապէս ուսումնարան գնալու օրը հասաւ.
 Արշակի ութ տարին լրացաւ.

Նա շատ ուրախացաւ այդ օրը և շատ
 խաղաց

Խ Խ Ղ Ղ Ի Ի

Արշակը շատ ուրախացաւ և շատ
 խաղաց: Ասած է, շատ չը խաղաս, որ
 չըկաղաս: Այս յիմայ շատ բանի անուն
 գիտեմ և կարող եմ շատ տեսակ բա-
 ուեր գրել:— Մեծ գրին ասում են գլխա-

տառ: Բոլոր գեղերի, քաղաքների գե-
 տերի, տղամարդկանց և կանանց անուն-
 ները պէտք է գրել գլխատառով: Արկու-
 կէտին ասում են վերջակէտ: Ուր որ
 մեր մի ասածը վերջանում է, այնտեղ
 դնում ենք վերջակէտ: Ամեն մի նոր
 սկսվող բանի առաջին բառը գլխատա-
 ռով պէտք է գրել, բայց ոչ թէ ամ-
 բողջ բառը, այլ նորա առաջին տառը
 միայն: Այս հիմի պէտք է գրեմ զանա-
 զան բառեր: Խանում, Խալթուն, Խա-
 չատուր, Մխիթար, Խաշել, Խոփ, Խուփ
 Խօսք, Խուլ, Խախուտ, բախտ, Ղազար,
 Ղուկաս, տաղ, վաղ, մաղ, Ղարաբաղ,
 ազաղակ ասող, լսող, Խօսող, տանող,
 բերող, մեղք, կաղին, գեղ, դեղ, դեղին,
 դող, դողացնող, այդ օրը և այս օրը,
 այսպէս և այնպէս, հայր և մայր, եղ-
 բայր և հօրեղբայր, արև և անձրև, տե-
 բև և թև, Տաթև և սրաթև: Իմ եղ-
 բայրս դնացել է Արուստակէմ: Իմ հայրս
 այստեղ է: Խակ պտուղները շատ թիթու-

Ճայնաւոր տառեր

ա ան ա ան ե ե ե ե է է է է ը ը ը ը
ի ի ի ի ո ո ո օ օ օ օ

Բաղաձայն տառեր(*)

բ ք ք ք լ թ ժ լ լ ծ կ չ ձ ճ
մ յ ն շ չ պ ջ ո ս վ ւ ր ց շ
փ ք ֆ

Կլիաւատաւեր

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ
Խ Ծ Կ Հ Ձ Ղ Ճ Մ Յ Ն Շ Ո
Չ Պ Ղ Ռ Ս Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք
Օ Ծ

Նօսար գիր

ա բ գ դ ե շ է ը լ ժ ի շ ծ է
հ ի շ ճ ճ ճ ն շ ո շ ջ ո ո վ ո
ր ց - ժ շ շ օ ք

(*) Բաղաձայն տառերը պէտք է կարդացնել ը տառի յաւելմամբ, բայց ա եւ յ տառերի անունը պէտք է տալ ձիւն եւ յի:

ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ ԹԵՂԱԳԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆԻՒԹ

Յոյս, յետոյ, յայտնի, յանկարծ, վերայ, երեխայ, ընծայ, տղայ:—Նս մի երեխայից շատ բան իմացայ:—Թող նա էլ գնայ իմանայ:—Նս մի հայերէն նամակ ստացայ, եթէ դու կարդայիր ու իմանայիր, շատ կը զարմանայիր:—Նս հաց կերայ կշտացայ, յետոյ վերկացայ. լուացուեցայ, հաղուեցայ ու ճանապարհ ընկայ:—Ծառայիդ պատուիրիր, որ չուշանայ, շուտով գնայ նամակն ստանայ:—այ, հայերէն, Հայաստան, Հայոց աշխարհ: Աշխարհ, ճանապարհ, շնորհք, աշխարհական, ճանապարհորդ, շնորհալե, շնորհաւոր, շնորհակալ խոնարհ:

Նա, դա, սա, սորա, դորա, նորա, սոցա, գոցա, նոցա, քո, այո: Ինչքա գնա ասա. ինչ որ անելու ես, ինչքա արա: Գնա, ասա, արա՛ն Յորենը տար տղա, յետոյ արի խաղա. ապա մնա այժմեղ ու կարգա:

իւ, (իվ և օ), եւ, աւ, եւ, նա, ու
Թիւ, լիւ, խտիւ, հաչիւ, հիւանդ, հաղիւ, հաղիւր, հարիւր, արիւն, ձիւն, միւս, զօրութիւն, փրկութիւն, և այլն. արև, անձրև, բարև մինչև,

տերև, տերևաթափ, տերևազուրկ, անձրևոտ, ձև, անձրև, գեղեցիկաձև, ձևաւոր, հոգևոր, կարևոր, հարկաւոր, զօրաւոր, մեծաւոր, փոքրաւոր, ձիաւոր, բախտաւոր, թագաւոր, փառաւոր, թիւաւոր, ձևաւոր շնչաւոր, ոտաւոր, ոտանաւոր. է՞ յարեաւ, բարեաւ, Արամեան, Տիգրանեան, Հայկազնեան, Արշակեան, Կորութեան, տէրութեան, և այլն. մահ, մահուան, տարի, տարուան, աշունքուան, ձմեռուան, ամառուան, ծամուան, օրուան, զիշերուայ, ցերեկուայ, ասուիլ, գրուիլ, գտնուեցաւ, բերուեցաւ, ստացուեցաւ, մկրտուեցաւ, լուացուեցաւ, փրկուեցաւ, ազատուեցանք, ազատուեցան: (Չը պէտք է գրել տալ ու ոււմ, այլ վ ու մ; օրինակ՝ մաշվում, հարվում, ջրվում, գրվում, և այլն): Այն բառերի մէջ, ուր չի պահանջվում երկրարբանի կրկնումն, պէտք չէ գրել Վ ինչպէս շատերը գրում են ասվել, բերվել, և այլն, այլ պէտք է գրել աւսուիլ՝ բերուիլ, և այլն:

էլ էմ էս են եց եր

Աբէլ, Միքայէլ, Գաբրիէլ, Ռափայէլ, Սամուէլ, Առաքէլ, Յովհաննէս, Ներսէս: Արտաշէս, Ռուբէն, Գուրգէն, Աշխէն, Խորէն, և այլ յատուկ անուններ: Սօս, մէջ, յեա, հեա, խօսք, հօս. հօտ, հոր, հօր, առաւօտ, կարօտ, արօտ ջրոտ, ցեխոտ, քարոտ, մրոտ, Գէորդ, ազգային, ջրային, օդային թղենի, նունենի, տանձենի, և այլն:

էլ էմ էս են եց եր

Գրել, ասել, նստել, տանել, գրեմ, ասեմ, նստեմ, տանեմ. գրեն, ասեն, նստեն, տանեն. ասեց, գրեց, նստեց, խօսեց, (և այլ բայեր). աներ, գեղեր, քարեր, քաղաքներ և այլն:

դ

Մարդ, վարդ, զարդ, զիւրքդ, տեսարակդ, մատիտդ, մատդ, մօրդ, կարօտդ, հայրդ, մայրդ, (և ուրիշ շատ երկրորդ դիմի բառեր):

ով ող

Գլքով, գրչով, թղթով, մախիտով, հօրով, մօրով, (և այլ գործիականք). ասող, լսող, խօսող, գտնող, (և այլ դերբայք):

Սօս, մէջ, յեա, հեա, խօսք, հօս. հօտ, հոր, հօր, առաւօտ, կարօտ, արօտ ջրոտ, ցեխոտ, քարոտ, մրոտ, Գէորդ, ազգային, ջրային, օդային թղենի, նունենի, տանձենի, և այլն:

ՄԵՍԸ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱՐՇԱԿԻ ՇԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկար ժամանակ անհամբեր սպասում էի, թէ
էրբ պէտք է ինձ ուսումնարան տանեն: Աւսումնա-
րանի մտտովը անցնելիս որ լսում էի աշակերտների
կարդալու կամ երգելու ձայնը, սիրտս մի ուրիշ կերպ
էր դառնում: մտքումս ասում էի. ա՛խ, երբ կը լինի
որ ես էլ դորանց մէջը լինեմ, դորանց պէս կար-
դամ, դորանից պէս երգեմ, դորանց հետ խաղամ:
արդեօք կարժանանամ այդ օրին: Մէկ խօսքով, լե-
զուով չեմ կարող ասել, թէ ինչքան ցանկանում
էի ես ուսումնարան դալ: Ա. երջապէս փափաքիս հա-
սայ: Հայրիկս մի առաւօտ ինձ յայտնեց, թէ երկու-
շաբթի օրը քեզ տանելու եմ ուսումնարան, և այսօր
պէտք է գնամ քո ուսման պիտոյքներն առնեմ: Այդ
օրը ես էլ հաց չովկերաց չափազանց ուրախութիւնիցս
նրեկոյին հայրս եկաւ տուն. ի՞նչ ասես որ չէր ա-
ռել. — թուղթ, թանաք, թանաքաման, գոտաղկիք,
տեսակ տեսակ զրաճայրեր, գրչակոթեր, գրատուխ-

[Faint, mostly illegible handwritten text in Armenian script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

տակ, քարեգրիչներ, մատիաներ, մի քառակուսի քանոն, մի սիրուն գրչահաս: Այլ բոլորը ջոկ ջոկ թղթ երում փաթաթեցի ու գրի պահարանումն, որ ոչ ոք ձեռք չտայ, մինչև հասաւ երկուշաբթին, — ուսումնարան գնալու օրը:

ԳՐՈՒՄԻՆ ԴԱՅՍ

ՇԱԲԱԹՈՒՆՅ ՕՐԵՐԸ

Առաջ եկաւ երկուշաբթին,

Նորա յիանից երեքշաբթին.

Մէկ էլ յանկարծ չորեքշաբթին

Եւր հետ բերաւ հինգշաբթին:

Այս չորս օրը լաւ դիմացանք:

Միայն ուրբաթ քիչ ծուլացանք.

Շաբաթն էկաւ ուրախացանք,

Էդս կիրակի հանգստացանք:

Շաբաթը քունի՞ օր ունի: Գրեցէք կարգով կիրակի օրից սկսած:

ՇԱԹԵՐ

Մեր տունը փայտից կրակ են անում, տուն տաքացնում, կերակուր եփում, թոնիրը վառում, փափուկ հաց թխում, ուտում կշտանում, բայց մեզ չեն յիշում: Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր,

մարաքներ, ժամեր, ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան և այլ շատ տեսակ կահ կարասիներ: Ել ո՞ր մէկն ասենք, ո՞ր մէկը թուենք. կարձ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Աամուրջ են շինում, գետերով անցնում. սանդուղք են շինում, վերև բարձրանում. սայլեր են շինում, ապրանքներ կրում. արօր են շինում, հողերը հերկում. օրօրոց շինում, մանկիկ օրօրում. լուծ սամի շինում, եզ դոմէշ լծում. քանոն են շինում, ատարակներ տողում. նաւեր են շինում, ծովի մէջ լողում: Ել ո՞ր մէկն ասենք. ո՞ր մէկը թուենք. կարձ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Ե՞լ չի տանձ կերել, կամ կարմիր խնձոր. նուր ու սերկեիլ, դամբուլ ու սալոր. դեղձ կարմրաթշեկ, ծիրան անուշեկ: Հապա խաղողը՞, և քանի՞ տեսակ, կարմիր ու դեղին, և թուխ և սպիտակ. սա այժծիկ է, նա չամչըկենի. սա խնկենի է, միւսը կախանի կամ թէ պահուենի: Ել ո՞ր մէկն ասենք, որ մէկը թուենք, կարձ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Ժրաջան մեղուն մեր ծաղիկներից մեղու է ժողովում. բնքուշ շերամը մեր տերևներից մետաքս է շինում. քանի՞ փայրենի դազան, անասուն մեր մէջ բնակվում, մեզնից կերակրվում: Ել ո՞ր մէկն ասենք, որ մէկը թուենք. կարձ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿ

1

Մարտը տալիս է ձնձաղիկ,
Ազրիլը կապոյտ մանիշակ,
Մայիսին բայվում է վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:

2

Յունիսը մեզ խոս է տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր
Եւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:

3

Աւետեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր աեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինին,
Նոյեմբերը բողկն ու տակը:

4

Դեկտեմբերին ձիւն է դալիս,
Յունուարին ծածկվում սար ու ձոր,
Փետրուարին սկսվում է
Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:

Ճարին քանի ամիս ունի: Գրեցէք կարգով յու-
նուար ամսից սկսած:

ԾԻԾԵՌԵՆԱԿ

1274-1908-1909

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանդատա-
նում, այլ միշտ թռչելով քերուշիկ կտցով նւթ է
հաւարում—խոս ու կառ կրում, իւր բունը շինում,
բմբուլով լցնում, որ փափկացնի, ու մէջը նստում,
երեք ձու ածում, և երեք շարժ փերան թուխս
նստում, ձագուկներ հանում: Փափկիկ ձագերը դուրս
եկան թէ չէ, մայրն արդէն գիտէ, որ նորա հիմա
կերակուր կուզեն, խնդն թռչում է, դէս ու դէն
ընկնում, մէկներ բերում, նորանց կերակրում: Մի
քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը
փետրաւորվում են ու թեւաւորվում, բնից դուրս
թռչում և իրանց մօր հետ ամառապարհ ընկնում,
լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ ան-
տառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վերայից
անցնում հեռու տեղ գնում:

Չմեռն անցնում է, գարունը մտնում. մեր ծի-
ծեռնակը էլի գալիս է, իւր բունը գտնում, ցնծալով
երգում, ձուս, ծրվում, քանկուածը շտկում, կար-
կատում, շինում, նոր ձուսն ածում, նոր ձագեր հա-
նում, պահում, մեծացնում, աշնան ժամանակ, սու-
ջուայ նման իւր հետ թռցնում: Լայն-լայն դաշտե-
րի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սա-
րերի, կապոյտ ծովերի վերայից անցնում հեռու
տեղ տանում:

ԵՐԳ ՊԱՆԴԻՍԻ

Միծեռնակ, ծիծեռնակ,
 Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
 Դեպի ուր, ինձ ասա,
 Թռչում ես այդպէս արագ:
 Ախ, թռիր, ծիծեռնակ,
 Մնած տեղս՝ Աշտարակ,
 Անդ շինիր քո բունը
 Հայրենի կտուրի տակ:
 Անդ հեռու ալևոր
 Հայր ունիմ սգաւոր,
 Որ միակ իւր որդուն
 Սպասում է օրէօր:
 Երբ տեսնես դու նորան,
 Ինձնից շատ բարեւ արա.
 Ասա, թող նստի լայ
 Իւր անբախդ որդու վրայ,
 Դու պատմիր, թէ ինչպէս
 Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես.
 Միշա լայրի ողբալով,
 Կեանքս մաշուել եղել կէս:
 Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ,
 Հեռացիր, թռիր սրագ
 Դեպի Հայոց երկիրը,
 Ենած տեղս՝ Աշտարակ:

ԵՐԿԱԹ ԵՒ ՈՍԿԻ

Ոսկին Երկաթին արհամարելով, ասաց մէկ անգամ.— Երանի գիտենամ, դու ինչացու ես, որ մետաղների կարգն ես ընկել. քո սև ու ժանգոտ երեսովդ մարդու վերայ, զգուանք ես բերում: Նայիր ինձ վերայ, տես ի՞նչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչպէս շողշողում: Նայիր մեր սիրուն օրիորդների ու հարսների ականջներին ու մատներին, դու կրտեսնես իմ փառքն ու պատիւը. նայիր նոցա ճակատների շարքերին, դու կրտեսնես իմ փայլն ու գեղեցկութիւնը. նայիր նոցա պարանոցներին ու կուրծքերին, դու կրտեսնես իմ մանեակների ու շղթաների նրբութիւնը. չեմ հաշվում ապարանջանները, գնտանեղները. գիտեմ որ դու այնքան կոշտ ու կուպիտ ես, որ այդպէս քնքուշ բաների վերայ ոչ ճաշակ ունիս, ոչ հասկացողութիւն:

— Երկաթը պատասխանեց Ոսկուն.

— Ես չեմ ուրանում, Ոսկի աղա, որ դու գեղեցիկ ես, ամեն բանի զարդն ու զարդարանքը դու ես, գինըդ շատ բարձր է, աղքատի բան չես. բայց ինչու ես չափիցդ դուրս գոռոզանում: Քո սիրուն օղակներդ ոչ ականջի լսելիքն են տւելացնում, ոչ մատներին ու կոնքերին զօրութիւն ու ժուրութիւն տալիս: Ճակատների փայլուն շարքերը զլիսին խելք չեն տալիս, ոչ կուրծքերի նուրբ մանեակները՝ սրտին գուլթ ու խնամք: Ի՞նչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ այդչափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հալվում, մաշվում ու բարակացու ընկնում: Իմ մի փոքրիկ ասկայք

քո բոլոր զարդարանքներից աւելի է օգուտ տալիս. գիտես, Ոսկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի՛ սուն է պահում, քանի՛ որբի կերակրում: Իմ խոփն ու ձեւիչը ամբողջ աշխարհքին հաց են տալիս: Իմ ուրազն ու կացինը աշխարհք են լուսաւորում: Այո, աշխարհք են լուսաւորում: Եթէ կարծում ես որ չափազանցութիւն է ասածս, ես քեզ կը հասկացնեմ այս բոպէիս: Սարգիկ ինչ որ շինում են, կամ պէտք է կորեն, կամ պէտք է տաշեն, կամ պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է սղոցեն, կամ պէտք է խարտոցեն, կամ պէտք է կարկատեն: Իմ ուրազն ու կացինը որ չըլինին, իմ դուրն ու շողափը, իմ սղոցն ու մուրձը, իմ կորիչն ու խարտոցը—էլ կարո՞ղ էին մարդիկ քար քարի վերայ դնել, փայտ փայտի վերայ,

Ահա այդպէս պարծենկոտ ես դու, Ոսկի աղա. քո փայլունութիւնիցդ կուրացած՝ ուրիշի լաւութիւնը չես տեսնում:

ՊԱՅՏԱՌ

Նալբանդին պայտաս են ասում,
 Պայտ ու բեւեռ՝ նայ ու մեխին
 Զնգանին սալ են անուանում.
 Մուրձ կամ կռան՝ մեր չարութիւն:

ԿԵՆՊԱՆԻՆՆԵՐԻ ՎԵՃԸ

Ազգս, կա՛վք և Նունը փիճում էին միմեանց հետ և ամեն միւր սփռում էր, թէ մեր տէրը ամենից շատ ինձ է սիրում:

— Իհարկէ, նա ինձ ամենքիցդ շատ է սիրում: աւսում է եզը. և գիտէ՞ք ինչո՞ւ համար: Նորա համար որ, ես եմ նորա արօրն ու տափանք քաշում, ես եմ նորա համար անտառից փայտ բերում: Նա ինձ է լծում սայլումը և իւր ցորենը տանում ջաղաց, այնտեղ այլեր շինում. յետոյ էլի ես եմ տանում քաղաք, ուր նա ծախում է այդ այլերը և իւր տան համար առուտուր անում. երեխայոց համար հագնելք առնում: Ուրեմն, դուք ի՞նչ էք կարծում, ես որ չըլնէի, նա ի՞նչպէս կարող էր ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ասում, ասաց Կովը: Բայց մեր տէրը ինձ ամենքիցդ աւելի որ սիրում է, այդ նորա համար է, որ նա իմանում է, որ քեզ նման աշխատասէր ու ժրաջան Եզունկին ես եմ պահել մեծացրել: Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ ես նորա բոլոր գերդաստանը իմ կաթովս եմ պահում: Այն մածունն ու կարագը, այն սերն ու կաթը, այն եղն ու պանիրը, այն տաք տաք թանէ սպասք, որ ամեն օր խաչտում են, ո՞ւմ տուածն է: Տեսնում էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլնիմ, բոլորը քաղցած կը կոտորուին:

— Ի՞նչ էլ ես ճշմարիտ ասում, սիրուն կովիկ, սկսեց Նունը: Ա՛յ կարող է ուրանալ քո լաւութիւնը: Շատ անգամ ես ինքս էլ եմ մասնակից լինում քո տուած անուշ թանիին: Սեր տանտիկինը ամեն խնոցի հարելիս՝ թանիցն ինձ բաժին է տալիս: Այ որ քո լաւութիւնն ուրանայ, կրկու աչքով կուրանայ: Ես շատ երասխաագէտ եմ, ոչ ոքի լաւութիւն չեմ կարող ուրանայ: Բայց գիտէ՞ք ինչ կայ: Դուք մի նե-

զանաք, որ մեր տէրը ինձ ամենքիցդ էլ շատ է սիրում: Դորա համար մեծ պատճառ կայ. և ահա ասեմ, թէ ինչ է դորա պատճառը: Նրբ որ դուք, իմ Նզնուկ եղբայր, և դու, իմ քոյր Կովիկ,—երբ որ դուք գիշերը քնած խումփացնում էք, ձեզ համար անհոգ ու հանգիստ, ես անդադար տան չորս կողմը պտրտում եմ, անդադար մեմուում, հաչում եմ և ձեզ գողերից պաշտպանում: Նրբ որ դուք գնում էք անտառ կամ դաշտն արածելու, ես որ ձեզ մօտ չը լինիմ, գիտէք գողերն ու գայլերը ձեզ ինչ կանեն: Միտդ չէ՞, Նզնուկ եղբայր, որ մէկ անգամ դայլի ձանկն էիր ընկել, այնպէս էիր գոռգոռում, որ սար ու ձոր թնդում էր: Եւ գիտե՞ս ինչքան հեռու էի քեզանից, բայց ձայնդ ականջս հասաւ թէ չէ՞ մըտքումս ասացի, դէ, Բողար ջան, շուտ հասիր, թէ չէ մեր Նզնուկի բանը բուրդ է: Ասելս ու քեզ հասնելս մէկ արի: Մնացածը չեմ ասում. դու ինքդ տեսար, թէ գայլերին ինչպէս հալածեցի, նորանց ձանկերից քեզ ինչպէս ազատեցի: Ուրեմն դուք ամենքդ էլ ձեր կեանքովը ինձ էք պարտական. այս բանը շատ լաւ գիտէ մեր տէրը և այդ պատճառով ինձ ամենքիցդ շատ է սիրում: Ես ինքս էլ նորան եմ ամենքիցդ շատ սիրում: Դուք որ նորան տեսնում էք, շատ անգամ փախում էք, բայց ես, տեսնում էք թէ ինչպէս եմ գնում ոտներին փաթաթփում: Գեռ իմ որսորդութիւնը որ պատմեմ, կըմնաք զարմացած. քանի՜ անգամ մեր տիրոջն օգատել եմ արջի ձանկերից, վարազի սուր ատամներից. դուք այդ չը գիտէք, միամիտ էք ...

Ասած է. շունը որ հաչել սկսի, էլ չի դադարի: Այնքան հաչեց Նզնու ու Կովի հետ, որ տէրն իմացաւ, գնաց նորանց մօտ, շան լեզուիցն ազատեց, ասելով. «Թող սուր դորանց, Բողար. դու չգիտե՞ս, որ ամենքդ էլ ինձ հարկաւոր էք. ոչ մէկդ միւսի արածը չէք կարող անել. այդ պատճառով ես ձեզ ամենքիդ էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրեցէք միմեանց:

ՓՈՔՐԻԿ ԳԱՌԸ

Մէկ փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր, սպիտակ, Մի օր դնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի. Սա իւր կամքին սկսեց թռչել քարերի տակ, Եւ չէր ուզում փոքր միջոց հանդիստ նստի: Այս ու այն կողմ յանդգնութեամբ չափ էր ըկնում Քէ քար, թէ Ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում: Ո՛րդեակ, հանդարդ, ձայն էր տալիս նորա մայրը. Զգոյշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը: Բայց գտո՞նուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում, Իւր խաղալն ու վազվզելն է շարունակում. Եւ վեջապէս երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ, Սարի գլխին իւր գեղութեան պատիժն առաւ: Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նորա ծայրում Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում. Մէկ էլ յանկարծ նորա վրայից գլորուեցաւ, Ոտի մէկը քսան տեղից փշրուեցաւ:

ԱՅՍՈՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԱԳՈՒԱՆ ՄԻ ԶԳԻՐ

Պանասեր մանուկը լուսամուտի տուաջը նստած պատրաստում էր իւր դասերը, իսկ փայլուն արեւի շողքն ընկնելով նորա գլխի վերայ, դուրս էր հրաւիրում նորան, ասելով. — սիրուն մանկիկ, բաւական չէ, քիչ կարդա, դուրս արի քիչ էլ խաղա: Մանուկը նորան պատասխանում է. — Ո՛չ պայծառ արեւիկ, ոչ ես հիմի խաղալու չեմ, պէտք է դասերս վերջացնեմ:

Մանուկը շարունակում է իւր գործը: Մէկ էլ մի սիրուն թռչնակ թռթռալով գալիս է իջնում պատուհանի վերայ և ծղվալով ասում. — Սիրուն մանկիկ, բաւական չէ ինչքան կարդացիր, դուրս արի երգիր, խաղա, գուարձացիր: Իսկ մանուկը պատասխանում է. — Ո՛չ սիրուն թռչնակ, ոչ ես դեռ չեմ կարող խաղալ ու երգել, քանի որ դասերս դեռ չեմ պատրաստել:

Մանուկը շարունակ գրում է ու կարդում, բայց հիմա էլ կարմիր կեռասն է երևում նորա աչքին ու փսփսում ականջին, թէ բաւական չէ ինչքան գրեցիր, արի իմ ծառի վերայ բարձրացիր, հասած կեռասներս կեր ու կշտացիր: Իսկ մանուկը պատասխանում է. — շորհակալ եմ, այժմ գործ ունիմ, ակորժակ չունիմ:

Վերջապէս գործն աւարտեց, ոչ գրի խօսքից չըխաբուեց, իւր դասերը լաւ պատրաստեց, յետոյ դէպի այգին վազեց և համարձակ ձայնով գոչեց:

— Ա՛յն ո՞վ էր որ ինձ հրաւիրում էր, եկէք, այժմ

եւ պատրաստ եմ բոլորիդ առաջարկութիւնը կատարել:

Այնուհետև արեգակն էլ աւելի գեղեցիկ էր թվում նորան, թռչնակն էլ աւելի սիրուն ու քաղցր էր երդում, իսկ կեռասնին աւելի հասուն պտուղ ընծայում:

Խ Ն Գ Ի Ր

Այնպիսի աշակերտներ կան, որոնք ասում են. այսօր խաղանք, վաղը կըսովորենք դասներս, բայց կան և այնպիսի աշակերտներ, որ ասում են. վաղը կըխաղանք, այսօր դասներս սովորենք:

— Ո՞ր տեսակ աշակերտները լաւ կը սովորեն իրանց դասերը:

Ե Ր Գ Ե Ր

ՊԱԿԿՆԵՐ

Վարդ ծաղկին լինինք նման
եւ օրինակ հեզութեան.
Թող վարդը հանդատանայ
Մեր մատաղ սրտի վերայ:
Ազնիւ սիրուն մանիշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտ անուշիկ:

-այ ցանկ Թրինակ անուհու թեան,
 Իաշի սիրուն դու շուշան.
 Եկ քեզին՝ զարդ եղեր մեր պարին,
 Եկ միացիր մեր երգին:
 Կանաչ խոտը գաշտերի
 Մեր սրտին է սիրելի.
 Թող սառ կաղնի ծառի
 Պսակ լինի մեր գլխին:
 Սիրուն կանաչ պսակին
 Թող միանանք, բարեկամք.

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՁՈՒ
 Մնան մեզնից յաշխարհան:
 ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՁՈՒ

Ով մեծաբանն է դու լեզու,
 Ով հեշտ բարբառ մայրական,
 Փափկահենն քո բառերուդ
 Նման արդեօք այլ տեղ կան:
 Իու որ նախ ինձ հնչեցիր,
 Նախ սիրոյ սհ, հեշտ խօսքեր
 Այն նախ գրեց թո՛թովեր
 Իեւ իմ մտքէն չէ ելեր:
 Ի նչ դառն վիշտ է սրտիս,
 Երբ օտար տեղ ու լեզու
 Բռնի իրեն զիս կը քաշեն,
 Սրտէս արին կը հեղու:

Ո՛հ, զայն օտար ես սիրելիս
 Բնաւ չեմ կարող ի սրտէ.
 Չէ, այն չէ քաղցր իմ լեզուս
 Որ սիրով զիս կողջունէ:
 Մայրենի անուշ լեզու,
 Կեանք անասան, կեանք յաւէտ,
 Կեանք միշտ լեզուդ դու հայկաթան,
 Կեանք ծաղկալեց, ծաղկաւէտ:

ՏԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿԸ

Անօթի, ծարաւ, գլուխը քաշ գցած,
 Իւր ճնողներից վաղուց որբացած,
 Հօր տանից տեղից արդէն հեռացած,
 Երջում էր մանուկն մտքով մոլորած:
 Երջում էր բոկոտն, շորերը պատռած,
 Աղի արցունքով աչքերը լցուած.
 Ինչպէս անզգայ սիրա պէտք է լինէր,
 Որ այս թշուառին տեսնէր, չըցուէր:
 Իւր բնիկ երկրից, ճնողներից զրկուած,
 Օտար աշխարհում գերի մտանուած,
 Անզուժ մարդկանցից հալածուած, տանջուած,
 Այս էր խեղձ մանկան ճակատին գրուած:
 Եսա տեղ ման եկաւ, շատերին խնդրեց,
 Իւր սրտի ցաւերը շատերին պատմեց,
 Բայց նորա ինչդիմ իզուր անց կացաւ,
 Սրտի զգացմունքը ոչ ոք չմտնացաւ:

ԱՌԱԽՅՏԵԱՆ ԵՐԳ ՇԻՆԱԿԱՆՈՑ

Ա՛յ մարդ, այսօր շատ քնեցար ննջեցիր,
Առաւօտեան հով ժամանակն անցուցիր,
Արեգակը ծովի ծայրէն ծագեցաւ,
Զերմութիւնը ձորն ու դաշտը փռուեցաւ:

Ընկերներդ վաղ արտերը գնացին.
Յորեն, դարի, դերանդիով հնձեցին:
Խուրձ կապեցին, բարդ բարդեցին դաշտումը,
Նստան հանգչել կաղնիների հովումը:

Ա՛յ մարդ, վերկաց, սառը ջրով լուացուիր,
Գօտիդ կապիր, գերանդիդ առ, դաշտ հասիր,
Քանի հով է, հունձդ արա արտումը,
Հունձդ հնձէ, մի ծուլանար գործումը:

Ի՞նչ ես պարկեղ ի՞նչ ես քնել, սիրական,
Արեգական շողը հասաւ մեր դռան.
Մի ծուլանար, ժամանակդ խնայէ,
Ա՛յն պիտի մեզ բոլոր ձմեռը կերակրէ:

ԵՐԿԻՐ ՀԱՅԿԱՅ

Յնձացէ՛ք, լերինք Արարատայ,
Յնձա՛ւ, Հայաստան, երկիրդ Հայկայ,
Յնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ,
Յնձա՛ւ, Հայաստան, երկիրդ Հայկայ:

Մեր նախնեաց անմահ անունները,
Պարծանքով յիշեն մեր սերունդները.
Յնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ,
Յնձա՛ւ, Հայաստան, երկիրդ Հայկայ:

Սրբեցէ՛ք քնարի լարերը ժանգոտ,
Ելէ՛ք Հայաստան երգով եռանդոտ.
Յնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ, ցնձա՛ւ,
Յնձա՛ւ, Հայաստան, երկիրդ Հայկայ:

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ՍԳՕԹՔ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն
քո. եկեցէ արքայութիւն քո. եկիցին կամք քո,
որպէս յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ
տուր մեզ այսօր: Թող մեզ զպարտիս մեր, սրպէս և
մէք թողումք մերոց պարտապանաց. և մի տաներ
զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ւ զմեզ ի չարէ. զե
քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւի-
տեանս. ամէն:

Յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Փառք և երկրպագութիւն ի բարձունս Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն:

228

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Книги 15 коп.

228

Арт
№